

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

D. Burchard

ECCLESIAE VVORMA- ciensis Episcopi, de Sacramēto Cor- poris & Sanguinis Domini, De- cretorum Liber V.

ARGVMENTVM LIBRI.

Liber hic quæ ad sacramentum Eucharistiæ spectat
plenissimè tractat, adeo vt nihil quòd ad hanc
rem attinet requiras.

*Quòd omne crimen sacrificiis Deo oblatiis deleatur,
quæque in sacrificiis debeant adhiberi, quæ
reici. Caput I.*

*Ex decre.
Iulij pa-
pæ episco-
pis per
Aegyptū
missis.*

Quomodo omne crimen atque peccatum ob-
latiis Deo sacrificiis deleatur, quid de ca-
ro pro delictorum expiatione dominum
bitur, quando in ipsa sacrificij oblati-
erratur? Audiuius enim quosdam Sa-
matica ambitione detentos, cōtra diuinos ordines & a-
stolicas institutiones, lac pro vino in diuinis sacrificiis
dicare. Alios quoque intinctam Eucharistiam populis
complemento communionis porrigere. Quosdam
non expressum vinum in sacramento dominici calicis
ferre, sed oblatiis visis populos communicare. Alios
pannum lineum musto intinctum, per totū annum re-
uare, & in tempore sacrificij cum aqua partem eius lac
& sic offerre. Quòd quam sit Euangelicæ atque aposto-
licæ doctrine contrarium, & consuetudini ecclesiasticæ
uersum, non difficilè ab ipso fonte veritatis probatur.
Quum enim magister Veritatis verum salutis nostræ
sacramentum suis commēdaret discipulis, non illis lac, sed

nem tantum, & calicem sub hoc sacramento cognoscimus, dedisse. Legitur enim in Evangelica veritate: Accepit Iesus panem & calicem, & benedicens dedit discipulis suis. Cesset ergo lac sacrificando offerri, quia manifestum & evidens exemplum Evangelicæ veritatis illuxit, quod præter panem & vinum aliud offerri non liceat. Illud verò quod pro complemento communionis intinctam tradunt Eucharistiam populis, nec hoc prolatum ex Euangelio testimonium receperunt, ubi apostolis corpus suum & sanguinem commendavit, seorsum enim panis, & seorsum calicis commendatio memoratur. Nam intinctum panem aliis Christum præbuisse non legimus, excepto illi tantum discipulo, quem intincta buccella magistri proditorem ostenderet, non quæ sacramenti huius institutionem signaret. Nam quod de expresso botro, id est, de vuarum granis populus communicatur, valde est omnino confusum, sed si necesse fuerit, botrus in calice comprimatur, & aqua misceatur: quia calix dominicus iuxta canonicum præceptum vino & aqua permixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vinum aqua misceatur, Christo populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit copulatur, & iungitur. Quæ copulatio & coniunctio aquæ & vini sic miscetur in calice domini, ut comixtio illa non possit separari. Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis: si verò aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Ergo quando botrus solus offertur, in quo vinitantum efficitur demonstratur, salutis nostræ sacramentum negligitur, quod per aquam significatur. Non enim potest calix domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi utrumque misceatur. Et ideo, quia iam ex hoc plurima & multiplex maiorum emanavit sententia, deinceps omnis talis error atque præsumptio cessare debet, ne peruersorum inordinata compago, statum veritatis eneruet. Et ideo nullum deinceps licitum erit aliud in diuinis sacris offerre, nisi iuxta antiquorum sententiam conciliorum, panem tantum, & calicem vino & aqua permixtum. De cætero aliter quàm præceptum est faciens, tam diu sacrificando cessabit, quàm diu legitima poenitentiae satisfactione correptus, ad gradus sui officium redeat quod amisit.

Quòd in Eucharistia nec pura aqua, nec purum vinum offerri debeat. Cap. II.

Ex cõcil. Vuorma. eic. ca. 2. **I**N Eucharistia non debet pura aqua offerri, vt quidam
brietatis causa falluntur, sed vinum cum aqua mixtum
quia & vinum fuit in redẽptionis nostræ mysterio, cum
cit: Non bibam de hoc genimine vitis, & aqua mixtũ, quod
post cœnam dabat. Sed de latere eius aqua cum sanguine
gressa, vinum de vera carnis eius vite cum aqua expressa
ostendit. Quum igitur magister veritatis verum salutis no-
stræ sacrificium suis commendaret discipulis, panem tan-
tũ & calicem sub hoc sacramẽto præbuisse cognoscimus
ideoque præter panem & vinum cum aqua mixtum, aliud
offerri nõ debet. Calix enim dominicus vino & aqua com-
mixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum inte-
ligi, in vino verò ostendi sanguinem Christi. Ergo quando
in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur,
credentium plebs ei in quem credidit copulatur & impu-
tur. Quæ copulatio & cõiunctio aquæ & vini sic miscetur
in calice domini, vt commixtio illa nõ possit separari. Nam
si vinum tantũ quis offerat, sanguis Christi incipit esse
ne nobis. Si verò aqua sit sola, plebs incipit esse sine Chri-
sto. Non potest enim calix domini esse aqua sola aut vinum
solum, nisi vtrunque sibi misceatur.

*Vt in sacrificio panis & vinũ cum aqua mixtum of-
feratur. Cap. III.*

Ex cõcil. Cartha. cap. 23. **V**T in sacramentis corporis & sanguinis domini
amplius offeratur, quàm quod ipse dominus dicit. hoc
est, panis & vinum aqua mixtum: nec amplius in primitiis
offeratur Deo vino & frumento.

*Vt nihil aliud in sacrificio offeratur, nisi panis & vinum
aqua mixtum. Cap. IIII.*

Ex cõcil. Africa. cap. 4. **V**T in sacramentis corporis & sanguinis domini
amplius offeratur quàm quod ipse dominus tradidit
hoc est, panis & vinũ aqua mixtum. Primitiæ verò, ceu
& lac quod vno die solennissimo in infantum mysterio so-
let offerri, quamuis in altari offerantur, suam tamen be-
neant propriam benedictionem, vt à sacramento corporis
dominici & sanguinis distinguantur, nec amplius in primi-
tiis offeratur, quàm de vis & frumentis.

De passione domini in cōsecratione corporis mi-
scenda. Cap. V.

IN sacramentorum quoque oblationibus, quæ inter Mis-
sarum solennia domino offeruntur, passio domini miscen-
da est, ut eius, cuius corpus & sanguis conficitur, passio ce-
lebreur, ita ut repulsis opinionibus superstitionum, panis
tantum & vinum aqua permixtum in sacrificio offerantur.
Nō debet enim, ut à patribus accepimus, & ipsa ratio docet,
in calice domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed v-
trumque permixtum, quia vtrumque ex latere eius in sua passione
profuxisse legitur. Ipsa verò Veritas nos instruxit, calicem &
panem in sacramento offerre, quando ait: Accipite Iesus panem
& benedixit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite &
manducate, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Si-
militer, postquam cœnavit, accepit calicem, deditque discipu-
lis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo omnes, quia hic est
calix sanguinis mei, qui pro vobis effundetur in remissio-
nem peccatorum. Crimina enim atque peccata oblatis his
domino sacrificiis delentur. Idcirco & passio eius in his
commemoranda est, qua redempti sumus, & sæpius recitan-
da, atque hæc domino offerenda. Talibus hostiis delectabi-
tur & placabitur dominus, & peccata dimitter ingētia. Ni-
hil enim in sacrificiis maius esse potest, quam corpus & san-
guis Christi, nec ulla oblatio hæc potior est, sed hæc omnes
præcellit: quæ pura conscientia domino offerenda est, &
pura mente consummanda, atque ab omnibus veneranda.
Et sicut potior est cæteris: ita potius excolī, & venerari
debet.

Ex decr.
Alexan.
pap. c. 5.

Quæ species ad altare non ad sacrificandum, sed ad
benedictionem simplicem offerantur. Cap. VI.

Offerri nō liceat aliquid ad altare præter novas spicas, & vnas, & oleum ad luminaria, & fabas, & thymiana
ad incensum, tempore quo sancta celebratur oblatio.

Ex cano.
apostola.
cap. 4.

De eadem re. Cap. VII.

HAEC species quas non licet offerre super altare
iuxta constitutionem apostolorum eorumque succes-
sorum, ad domum sacerdotum deferantur, & à sacerdotibus
benedicantur, & simplici benedictione benedicta demum
à populis sumantur. Fabæ tantum & vna, novæ spicæ, &

Ex decr.
Melchis.
pap. ca. 1

oleum, & odora menta ad incensum, & cætera quæ apud
constituerunt super altare offerantur.

Nihil in sacrificio præter quod dominus statuit offerendum. Cap. VIII.

*Ex cano.
apostolo.
cap. 3.*

SI quis episcopus, aut presbyter, præter ordinationem
mineralia quædam in sacrificio offerat, super altare, id est
aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quædam
aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra con-
stitutionem domini faciens, deponatur.

Vt presbyteri vas mundum habeant, vbi corpus domini cum diligentia recondatur. Cap. IX.

*Ex cõcil.
Turone.
cap. 4.*

VT omnis presbyter habeat pixidem, aut vas tanto
cramento dignum, vbi corpus domini cum diligentia
recondatur, ad viaticum recedentibus à seculo. Quæ tantæ sac-
oblatio intincta debet esse in sanguine Christi, vt veteres
presbyter possit dicere infirmo, corpus & sanguis dñi pro-
ficiat tibi, &c. Semperque sit super altare obserata prop-
mures & nefarios homines, & de septimo in septimum die
semper mutetur, id est, illa à presbytero sumatur, & illa
quæ eodem die consecrata est, in locum eius subrogetur,
fortè diutius reseruata, mucida, quod absit, fiat.

*Vt presbyter Eucharistiam in promptu habeat.
Caput X.*

*Ex cõcil.
Vvorma.
cap. 5.*

VT presbyter semper Eucharistiam habeat paratam
quando quis infirmatus fuerit, aut paruulus infirmus
fuerit statim eum comunicet, ne sine comunione mori-
tur.
*Tot oblationes quot populo sufficiant offerendas, reliquias
crastinum non reseruandas. Cap. XI.*

*Ex epist.
Clemētis
pa. c. 28.*

Certè tanta in altari holocausta offerentur, quanta
populo sufficere debeant: quod si remanserit in crastinum
non reseruentur, sed cum timore & tremore clericorum
diligentia consumantur. Qui autè residua corporis domini
quæ in sacrario relicta sunt, consumunt, non statim ad con-
munes sumendos cibos conueniant, nec putent sancti
portioni commiscere cibum qui per aqualiculos digeritur
in secessum emittitur. Si igitur mane dominica portio
vsque ad sextam ieiunent ministri qui eam cõsumperint. Et
tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vsque ad vesperam.
Sic secreta sanctificatione, æterna custodienda sunt
cramenta.

*Oblationes de sabbato in sabbatum in no-
uandas. Cap. XII.*

Illud etiam annectendum videtur, vt oblationes quæ in altari offeruntur, de sabbato in sabbatum semper inno- uentur: quia panes propositionis qui super mensam domini ponebantur, à sabbato in sabbatum semper mutabantur, ne diu seruati mucidi fiant, & vt quidam sæuiunt, igne concre- ment. Quòd si aliquis diabolo instigante hoc facere præ- sumperit, anathema sit.

*Ex cõcil.
Aureli.
cap. 4.*

*Vt præsentè & præcipiente presbytero, diaconus po-
pulum communicet. Cap. XIII.*

VT diaconus præsentè presbytero, Eucharistiam corpo- ris Christi populo, si necessitas cogit, iussus erogat. Quod magna discretio esse debeat de perceptione cor- poris & sanguinis dominici.

*Ex cõcil.
Cartha.
cap. 38.*

Caput XIII.

In perceptione corporis & sanguinis dominici magna discretio adhibenda est. Cauendum est enim ne si nimium in longum differatur ad perniciem animæ pertineat, di- cente domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Si uero indiscrete accipiamur, timendum est illud quod ait Apostolus: Qui manducat & bibit corpus & sanguinem domini indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Iuxta eiusdem apostoli uocem, probare se debet homo, & sic de panè illo edat, & de calice bibat, vt uidelicet abstinens ali- quot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus ani- mæque suam præparet se ad percipiendum tantum sacra- mentum exemplo Dauid, qui, nisi confessus fuerit se absti- nuisse ab operè conjugali, ab hæri & nudius tertius, ne- quaquam panes propositionis à sacerdote accepisset.

*Ex eipst.
Clemētis
pa. ca. 32.*

De quotidiana perceptione Eucharistia.

Caput XV.

Quod die Eucharistiæ communionem percipere, nec laudo, nec vitupero: Omnibus tamen dominicis die- bus comunicandū horror. Si tamen metus in affectu peccan- di est, grauari magis dico Eucharistiæ pceptione, quā purifi- cari. Et ideo quāuis quis peccato mordeatur peccādi nō ha- beat de cætero uolūtate, & cōmunicaturus satisfaciat lachry- mis & oratiōibus, & cōfidens de dñi miseratiōe, accedat ad

*Ex dictis
August.*

Eucharistiā intrepidus & securus. Sed hoc de illo dico mortalia peccata non grauant.

De eadem re. Cap. XVI.

Ex dictis eiusdē ad Ianuariū

DIxerit quispiam, non quotidie accipiendam Eucharistiā, alius affirmet quotidie. Faciat vnusquisque quod secundum fidem suam piē credit esse faciendum. Quae enim litigauerunt inter se, aut quisquam eorum se alteri praeponit, Zachæus & ille Centurio, quum alter eorum gaudens in domo sua suscepit dominum, alter dixerit domino, non sum dignus vt intres sub tectum meum: ambo uatorem honorificantes, quamuis non vno modo: ambo caris miseri, ambo misericordiam consequuti. Ad hoc va quod manna secundum propriam voluntatem in ore cuiusque sapiebat.

Laici ter minimum in anno communicent.

Caput XVII.

Ex epist. Fabii pa. cap. 4.

VT si non frequentius, vel ter laici homines communicent in anno, nisi fortē quis maioribus quibuslibet ministeriis impediatur, id est, in Pascha & Pentecoste, & in festiuitate domini.

An Eucharistiā qui semper peccat, semper accipere debeat. Cap. XVIII.

Ex dictis Cypria. & aliorū sanctorū patrum.

SANCTUS Cyprianus dixit: Eucharistiā quotidie ad cibum salutis accipitur. Sanctus Ambrosius dixit: Si quocumque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorū effunditur, deo semper accipere qui semper peccat, deo semper habere medicinā. S. Hylarius episcopus dixit: tanta nō sunt peccata vt excōmunicetur quis, nō se deo medicina corporis dñi separare. Vnde timendū est, ne abstractus à Christi corpore, alienus remaneat à salute. manifestū est eos viuere, qui corpus eius attingunt, ipse dicente: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitam in vobis. Qui eucharistiā peccare quieuit communicare non desinat.

Quod singulis diebus dominicis in Quadragesima fideliter communicandi sint. Cap. XIX.

Ex dictis Siluerii pap. ca. 3

Singulis diebus dominicis in Quadragesima, praeter illos qui excommunicati sunt, & praeter illos qui in publicis poenitentia sunt, sacramenta corporis & sanguinis Christi sumenda sunt: & in coena domini, in vigilia Paschae, &

die resurrectionis domini, & Pentecostes, & in Natali domini, penitus ab omnibus communicandum est.

Ut in cœna domini Eucharistiæ perceptio non negligatur. Cap. XX.

IN cœna domini à quibusdam perceptio Eucharistiæ negligitur. Quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his quibus pro grauib; criminibus inhibitum est, percipiēda sit, ecclesiasticus vsus demonstrat, quum etiam pœnitentes eadem die ad percipiēda corporis & sanguinis dominici sacramenta, reconcilientur.

De histrionibus & magis, si communionem cum cæteris fidelibus accipere debeant. Cap. XXI.

Cyprianus Eucratio confratri salutem. Pro dilectione tua & reuerentia, vt ad consulendum me existimasti frater charissime, quid mihi videatur de histrione, & mago illo, qui apud vos constitutus, adhuc in artis suæ dedecore perseverat, & magister & doctor erudiendorum, imò pœdorum puerorum id quod malè didicit, cæteris quoque insinuat, an tali sacra cõmunionem cum cæteris Christianis debeat dari, aut nobiscum communicare: puto nec maiestati diuinæ, nec Euāgelicæ disciplinæ cõgruere, vt pudor & honor Ecclesie, tã turpi & infami contagione fœdetur.

Quandiu vnusquisque ante sacram communionem ab vxore se abstinere debeat. Cap. XXII.

Omnis homo ante sacram communionem à propria vxore abstinere debet tres, aut quinq;, aut septē dies.

Quòd inter catholicos non connumeretur, qui in istis tribus temporibus, Pascha, Pentecoste, Natali domini, non cõmunicat. Cap. XXIII.

Seculares verò, qui in Natali domini, Pascha, & in Pentecoste non communicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur.

Ut oblatio altaris singulis dominicis diebus fiat.

Caput XXIII.

Decernimus, vt in omnibus dominicis diebus altaris oblatio, ab omnibus viris, vel mulieribus fiat, tam panis, quàm vini, vt per has immolationes à peccatorum suorū fascibus liberentur.

Ex decr. eiusdem, cap. 10. Oblationē quoque & pacem in Ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus: quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum, & in ipsa pace vera vnanimitas & concordia demonstratur.

De diaconibus quod presbyteris communionem dare non debeant. Cap. XXVI.

Ex nice. concilio, cap. 18. Peruenit ad magnum, sanctūq; concilium, quod in quibusdam locis & ciuitatibus presbyteris gratiam communionis diaconi porrigant, quod nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab his qui potestatem non habent ostendi, illi qui offerunt Christi corpus accipiant. Necesse est & illud innotuit, quod quidam diaconi ante episcopos oblatio oblati contingant. Hęc igitur omnia rescētur, & sua diaconi mensura permaneant, scientes quod episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris debeantur. Per orbem ergo post presbyteros gratiam communionis accipiant, aut episcopo eis, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum & diaconis liceat: quia si hoc fiat, præter regulam & ordinem præsumitur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debet.

De eulogijs populo à presbyteris dandis. Cap. XXVII.

Ex decr. Pij pape, cap. 4. Vt de oblationibus quæ offeruntur à populo, & consecrationi supersunt, vel de panibus quos offeruntur deiles ad Ecclesiam, vel certè de suis presbyter conuenienter partes incisas habeat in vase nitido, ut post Missam solennia, qui communicare non fuerunt parati, eulogium omni die dominico, & in diebus festis inde accipiant, illa, unde eulogias presbyter daturus est, antè in hac forma benedicat.

Oratio simplex eulogia. Cap. XXVIII.

Domine sancte pater omnipotens æterne Deus, benedicere digneris hunc panem tua sancta & spiritali benedictione, ut sit omnibus salus mentis & corporis, contra omnes morbos & vniuersas inimicorum insidias. tamen, Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum panem vitæ, qui de cælo descendit, & dat vitam & salutem mundo, & tecum viuit & regnat, Per, &c.

De pane qui offerendus est. Cap. XXIX.

Panes quos deo in sacrificiū offertis, aut à vobismet- *Ex decr.*
 ipsis, aut à vestris pueris coram vobis nitidè ac stu- *Anitij pa*
 diose fiant, & diligenter obseruetur, vt panis, & vinum, & *pa, ca. 3.*
 aqua, sine quibus Missæ nequeunt celebrari, mundissimè
 atque studiosè tractentur, & nihil in eis vile, nihil nõ pro-
 batū inueniatur, iuxta illud quod ait scriptura: Sit timor
 domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite.

*De presbyteris qui corpus dominicum ad deferendum
 infirmis mulierculis tradunt. Cap. XXX.*

Pervenit ad notitiam nostram, quòd quidam presbyte- *Ex cõcil.*
 ri intantum paruipendant diuina mysteria, vt laico, *Remensi,*
 aut sceminae sacrum corpus domini tradant ad deferen- *cap. 2.*
 dum infirmis, & quibus prohibetur, ne sacrariū ingrediā-
 tur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorū cõ-
 mittuntur. Quòd quàm sit horribile, quàm detestabile om-
 nium religiosorum animaduertit prudentia. Igitur in-
 terdicat per omnia synodus, ne talis temeraria præsum-
 ptio ulterius fiat, sed omnimodis presbyter per semetip-
 sum infirmum communicet. Quòd si aliter fecerit, gradus
 sui periculo subiacebit.

Vt defunctis Eucharistia non detur. Cap. XXXI.

Item placuit, vt corporibus defunctorū Eucharistia nõ *Ex cõcil.*
 detur, Scriptū est enim: Accipite, & edite. Cadauera au- *Cartha-*
 tem, nec accipere possunt, nec edere: Et nec iam mortuos *gi. cap. 6.*
 homines baptizari faciat presbyterorum ignauia.

*Vt oblationes in maioribus festis ab omnibus æqua-
 nimiter fiant. Cap. XXXII.*

In synodo Matiscenti decretum est, vt in omnibus die- *Ex cõcil.*
 bus dominicis, aliisq; festiuitatibus oblatio ab omni- *Matisce.*
 bus, qui ad Missam conuenerint, vtriusque sexus offeratur *cap. 50.*
 in Ecclesia, singuli singulas oblationes offerentes. Finita
 Missa à presbytero oblationes accipiant. Omnis autem qui
 hanc diffinitionem per inobedientiam euacuare præsum-
 pserit, anathemate percellatur.

*Quòd ministris altaris supra altare solis com-
 municare liceat. Cap. XXXIII.*

Solis autem ministris sacro ordini deditis ad altare ac- *Ex cõcil.*
 cedere, & communicare liceat. *Laodic.*

Ex decr. eiusdem, cap. 10. Oblationē quoque & pacem in Ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus : quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum, & in ipsa pace vera vnanimitas & concordia demonstratur.

De diaconibus quod presbyteris communionem dare non debeant. Cap. XXVI.

Ex nice. concilio, cap. 18. Peruenit ad magnum, sanctūq; concilium, quod in quibusdam locis & ciuitatibus presbyteris gratiam communionis diaconi porrigant, quod nec regula, nec consuetudo tradidit, vt ab his qui potestatem non habent ostendi, illi qui offerunt Christi corpus accipiant. Necesse est & illud innotuit, quod quidam diaconi ante episcopos oblatio oblati contingant. Hęc igitur omnia rescētur, & sua diaconi mensura permaneant, scientes quod episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris debeantur. Per orbem ergo post presbyteros gratiam communionis accipiant, aut episcopo eis, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum & diaconis liceat: quia si hoc fiat, præter regulam & ordinem præsumitur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debet.

De eulogijs populo à presbyteris dandis. Cap. XXVII.

Ex decr. Pij pape, cap. 4. VT de oblationibus quæ offeruntur à populo, & consecrationi supersunt, vel de panibus quos offeruntur deiles ad Ecclesiam, vel certè de suis presbyter conuenienter partes incisas habeat in vase nitido, vt post Missam solennia, qui communicare non fuerunt parati, eulogia omni die dominico, & in diebus festis inde accipiant, illa, vnde eulogias presbyter daturus est, antè in hac forma benedicat.

Oratio simplex eulogia. Cap. XXVIII.

Domine sancte pater omnipotens æterne Deus, benedicere digneris hunc panem tua sancta & spiritali benedictione, vt sit omnibus salus mentis & corporis, contra omnes morbos & vniuersas inimicorū insidias, tamen, Per dominum nostrum Iesum Christum filiū tuum panem vitæ, qui de cælo descendit, & dat vitā & salutem mundo, & tecum viuit & regnat, Per, &c.

De pane qui offerendus est. Cap. XXIX.

Panes quos deo in sacrificiū offertis, aut à vobismet- *Ex decr.*
 ipsis, aut à vestris pueris coram vobis nitidè ac stu- *Anitij pa*
 diosè fiant, & diligenter obseruetur, vt panis, & vinum, & *pa, ca. 3.*
 aqua, sine quibus Missæ nequeunt celebrari, mundissimè
 atque studiosè tractentur, & nihil in eis vile, nihil nõ pro-
 batū inueniatur, iuxta illud quod ait scriptura: Sit timor
 domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite.

*De presbyteris qui corpus dominicum ad deferendum
 infirmis mulierculis tradunt. Cap. XXX.*

Pervenit ad notitiam nostram, quòd quidam presbyte- *Ex cõcil.*
 ri intantum paruipendant diuina mysteria, vt laico, *Remensi,*
 aut sceminae sacrum corpus domini tradant ad deferen- *cap. 2.*
 dum infirmis, & quibus prohibetur, ne sacrariū ingrediā-
 tur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorū cõ-
 mittuntur. Quòd quàm sit horribile, quàm detestabile om-
 nium religiosorum animaduertit prudentia. Igitur in-
 terdicat per omnia synodus, ne talis temeraria præsum-
 ptio ulterius fiat, sed omnimodis presbyter per semetip-
 sum infirmum communicet. Quòd si aliter fecerit, gradus
 sui periculo subiacebit.

Vt defunctis Eucharistia non detur. Cap. XXXI.

Item placuit, vt corporibus defunctorū Eucharistia nõ *Ex cõcil.*
 detur, Scriptū est enim: Accipite, & edite. Cadauera au- *Cartha-*
 tem, nec accipere possunt, nec edere: Et nec iam mortuos *gi. cap. 6.*
 homines baptizari faciat presbyterorum ignauia.

Vt oblationes in maioribus festis ab omnibus æqua-
nimiter fiant. Cap. XXXII.

In synodo Matisicensi decretum est, vt in omnibus die- *Ex cõcil.*
 bus dominicis, aliisq; festiuitatibus oblatio ab omni- *Matisicē.*
 bus, qui ad Missam conuenerint, vtriusque sexus offeratur *cap. 50.*
 in Ecclesia, singuli singulas oblationes offerentes. Finita
 Missa à presbytero oblationes accipiant. Omnis autem qui
 hanc diffinitionem per inobedientiam euacuare præsum-
 pserit, anathemate percellatur.

Quòd ministris altaris supra altare solis com-
municare liceat. Cap. XXXIII.

Solis autem ministris sacro ordini deditis ad altare ac- *Ex cõcil.*
 cedere, & communicare liceat. *Laodicē.*

• Vt nullus infra presbyterum ordinatus, rem à presbytero consecratam alteri porrigat. Cap. XXXIII.

Ex decr. Siluestr. pap. cap. 7. **N**ullus acolytorum, vel subdiaconorum rem consecratam à presbytero iam aliis porrigat: quia aliud est minister, aliud adfistens, nisi tantum supportet, quod ecclesiarum sacerdos imposuerit, ore suo benedictum.

De illis qui post aliquam degustationem sacrificium acceperint. Cap. XXXV.

Ex decr. eurychij. papa, ca. 2. **Q**ui acceperit sacrificium post cibum, aut post aliquam paruissimam refectionem, nisi pro viatico, pueri tres dies, maiores septem, clerici viginti dies penitentiam faciant. *Vt presbyter illiteratus Missam celebrare non debeat. Cap. XXXVI.*

Ex decr. Fabiani papa, ca. 10. **S**acrificium non est accipiendum de manu sacerdotum qui orationes, vel lectiones, & reliquas obseruationes in Missa, secundum ritum implere non potest. *Pro vnus oblatione alterius non spernendam. Cap. XXXVII.*

Eugenij papa, ca. 17. **P**RESBYTER pro vnus oblatione, alterius non spernat. *Vt dissidentium fratrum oblationes non recipiantur. Cap. XXXVIII.*

Ex concil. Africano, ca. 93. **O**blationes dissidentium fratrum, neque in sacramento, neque in gazophylacio recipiantur. *Vt refutanda sint eorum dona, qui pauperes opprimunt. Cap. XXXIX.*

Ex eodē, cap. 94. **E**orum, qui pauperes opprimunt, dona à sacerdotibus refutanda. *De presbyteris immolantibus. Cap. XL.*

Ex concil. Ancirano, cap. 1. **P**resbyteros immolantes, & iterum iustitiam aduersus, si hoc non per illusionem aliquam, sed ex veritate fecerunt, nec ante parentes & affectantes, atque suscipientes, ut aestimaret quidem tormentis aptari, sed his visis tantum & habitu subiici, hoc placuit honorem quidem propriae sedis retinere: offerre autem, aut alloqui populum, aut omnino sacerdotalibus fungi officiis non licere.

De eadem re. Cap. XLI

Diaconi similiter, qui immolauerunt, honorē quidem habeant, cessent verò ab omni sacro mysterio, siue à pane, siue à calice offerēdo, vel prædicando. Quòd si quidam episcoporum consciī sunt laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere, penes ipsos erit potestas.

Ex eodē cap. 12.

De presbyteris, quibus solet dormiendo sæpe semen effluere. Cap. XLII.

Spost illusionem, quæ per somnium solet accidere, vel corpus domini quilibet accipere valeat, vel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare?

Interrogatio August. Anglorū apostoli. Respōsio Grego.

De eadem re. Cap. XLIII.

ET quidem hunc, testamentum veteris legis, sicut in superiori capitulo iam diximus, pollutum dicit, nisi lotum aqua ei vsque ad vesperum intrare Ecclesiam non cōceditur. Quòd tamen aliter populus spiritalis intelligēs, sub eodē intellectu accipiet, quo præfati sumus: quia quasi per somniū illuditur, qui tentatus immundicia veris imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lauandus est aqua, ut culpas cogitationis lachrymis abluat, & nisi prius ignis tentationis recesserit, reum se quasi vsque ad vesperum cognoscat. Sed est in eadē illusione necessaria valde discretio, quæ subtiliter pensari debeat, ex qua re accidat menti dormientis. Nam aliquando ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem quum ex naturæ superfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illusio non est timēda: quia hanc animus nesciens pertulisse magis dolendus est, quàm fecisse. Quum verò ultra modum appetitus gulæ in sumendis alimentis rapitur, atque idcirco humorū receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatū, non tamen vsque ad prohibitionem percipiendi corporis Christi vel missarum solennia celebrandi, quum fortasse, aut festus dies exigit, aut exhiberi mysterium pro eo quòd sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas compellit, mutati vestibus canret. Nam si adsunt alii, qui implere mysterium valeant, illusio per crapulam facta à perceptione

sacri mysterii prohibere non debet, sed ab immolatione sacri mysterii abstinere, vt arbitror, humiliter debet, si tamen dormientis mentem turpi imaginatione non concusserit. Nam sunt quibus ita plerunque illusio nascitur, vt eorum animus, etiam in somno corporis positus, turpibus imaginationibus non foedetur. Quia in re vnum ibi ostenditur, ipsa mens rea non tamen fit, vel suo iudicio libera: quum se & dormienti corpore nihil meminit vidisse, tamen in vigiliis corporeis meminit in ingluuiem cecidisse. Sin verò ex turpi cogitatione vigiliis, oritur illusio dormientis, patet animo reatus. Videt enim à qua radice inquinatio illa processerit: quod cogitauit, sciens, hoc pertulit, nesciens. Propter talem pollutionem, à sacro mysterio eo die abstinere oportet. Sed pensandum est, ipsa cogitatio vtrum in suggestione, ac in delectatione, vel, quod maius est, in peccati consensu ceciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet, suggestione, delectatione, consensu. Suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per spiritum: quia & primam culpam serpens suggestit, Eua, velut caro, delectata est, Adam velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio inter suggestionem, atque delectationem, inter delectationem atque consensum, iudicem sui praesidentem animum. Quum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnino perpetratum non est. Quum verò delectari caro coeperit, tunc peccatum incipit nasci, si autem etiam ad consensum ex deliberatione consentit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccatum si mens est in delectatione, fit nutrimentum, in consensu perfectio. Et saepe contingit, vt hoc quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi consentiat: cum caro delectari sine animo nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contra dicat, ne consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, se ligatum se vehementer ingemiscat. Vnde & ille coelestis exercitatus praecipuus miles gemebat, dicens: Video aliam

legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ducetem in lege peccati, quae est in membris meis. Si autem captiuus erat, minimè pugnabat. Quapropter & captiuus erat, & pugnabat. Igitur legi mentis eius lex quae in membris est repugnabat. Si autem pugnabat, captiuus non erat. Itaque est homo, ut ita dixerim, captiuus & liber. Liber ex iustitia, captiuus ex delectatione quam portat inuitus.

De presbyteris villanis si in ciuitate offerre audeant. Cap. XLIIII.

Presbyteri ruris in Ecclesia ciuitatis episcopo praesente, vel presbyteris vrbs ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si verò absentes hi fuerint, & ad dandam orationem vocentur, soli dare debebunt.

De eadem re. Cap. XLV.

Presbyteri qui conregionales non sunt, in Ecclesiis, praesentibus episcopis vel presbyteris ciuitatis, offerre non poterunt, nec panem dare, in oratione autem calicem dabunt. Quòd si absentes sunt ciuitatis sacerdotes, & fuerint inuitati in orationem, soli possunt dare.

De illis qui per ebrietatem Eucharistiam euomerint. Cap. XLVI.

Siquis per ebrietatem vel voracitatem Eucharistiam euomerit, XL. dies poeniteat: Clerici, vel monachi, seu diaconi, XL. dies poeniteant, presbyteri, LXX. dies, Episcopi, XC. Si pro infirmitatis causa euomerit, VII. dies poeniteat.

De hoc, si aliquid de calice sacri sanguinis stillauerit.

Caput XLVII.

Si verò per negligentiam de calice aliquid stillauerit in terram, linguabitur, tabula radetur. Si non fuerit tabula, ut non conculectur, locus corradetur, & in igne consumetur, & cinis intra altare recodetur, & sacerdos quadraginta dies poeniteat. Si super altare stillauerit calix, forbeat minister stillam, & tres dies poeniteat. Si per linteum altaris ad aliud stilla peruenerit, quatuor dies poeniteat. Si usque tertium, nouem dies. Si usque quartum, quindecim dies:

S iiii

D. BURCHARDI. EPIS. VVORMAC.

& linteamina quæ tetigerunt stillâ tribus minister abluit vicibus, calice subterposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur.

De illo qui euomit sacrificium, & à canibus consumitur. Cap. XLVIII.

Ex pœnitentiâ Theodo.

Qui euomuerit sacrificium & à canibus consumitur, annum vnum pœniteat: sin autè, quadraginta dies pœniteat. Si in die quando communicauerit sacrificium euomuerit, si ante mediam noctem, tres superpositiones faciat. Si post mediam noctem, duas. Si post Matutinas, vnam.

De eadem re. Caput XLIX.

Ex pœnitentiâ Romano.

Si verò sacrificium euomuerit, quadraginta dies pœniteat. Si infirmitatis causa, septem dies: Si in ignem proiicit, centum Psalmos cantet: si verò canes lambuerint talem vomitum, centum dies qui euomit, pœniteat.

De Eucharistia inueterata. Cap. L.

Ex cõcil. Aureliã. cap. 5.

Omne sacrificium sordida vetustate perditum, igne comburendum est, & cinis iuxta altare sepeliendus.

De illis qui non bene custodierint corpus & sanguinem domini. Caput LI.

Ex eodẽ cap. 6.

Qui non bene custodierit sacrificium, & mus, vel aliud quod aliud animal comederit illud, quadraginta dies pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, XX. dies pœniteat. Perfundens aliquid super altare de calice quando offertur, VI. dies pœniteat, aut si abundantius, VII. dies pœniteat. Qui autem perfundit calicem dum solennitas Missæ celebratur, XL. dies pœniteat. Si verò celebrata Missa presbyter neglexerit accipere sacrificium, similiter XL. dies pœniteat, & qui acceperit sacrificium pollutus nocturno tempore, VII. dies. Diaconus obliuiscens oblationem offerre donec offeratur linteamen, quando recitantur nomina pausantium, similiter pœniteat. Qui negligentiam erga sacrificium fecerit, vt vermibus consumptum ad nihilum deuenerit, III. qua-

dragefimas cum pane & aqua pœniteat. Si integrum in-
uentum fuerit, in eo vermis comburatur, & cinis sub alta-
ri condatur, & qui neglexerit, quaternis diebus suam ne-
gligentiam soluat. Si cum amissione saporis decoloratur
sacrificium, XX. dies expleantur ieiunio, conglutinatum
verò, VII. dies qui merfit, pœniteat.

De eadem re. Cap. LII.

SI ceciderit sacrificium de manibus offerentis terrate- *Ex pœni-*
nus ut non inueniatur, omne quodcunque inuentum *tentiali*
fuerit in loco in quo ceciderit cõmburetur, & cinis ut su- *Romano.*
pra, abscondatur, & cui acciderit, medium annum pœni-
teat. Si verò sacrificium inuētum fuerit, locus scopis mun-
detur, & stramen ut supra, ignetur, & cinis ut supra, recõ-
datur & sacerdos XX. dies pœniteat.

De muliere qua pepererit, ut communicet si voluerit.

Caput LIII.

Mulier enixa, si vult, communionem percipiat,

*Ex'conci.
Carthag.*

Finis Libri Quinti.